

ЛЕНИНЧИ ЧАҢЧЫЛ

БЕШ ЧЫЛДЫҢ КИЖИЛЕРИ

Ай бүрүчүтү үш дугаары четөөр хушунда Кубань крайыны хоорайларынын, районнарынын болгаш өске-даа алаан черлеринин он беш муң хире ууртукчу ажылдакчылары политикти илеткелдер кылыры-биле күш-ажылы коллективтерге чоруу турар. Оларны миллион-миллион кижилер дыйнаар. Заводтарын болгаш колхозтарын клубтарына, көдөр чонун чыгыштарына база хоорайларынын агитшолдеринге чуртта болгаш делегейе болушкуннарынын дугайында, ажылчы чоннарын шиптирлерге-биле ажылдап турар чуттула сорулгаларынын, ажыл-херектеринин дугайында тодаргай ажыл чутууны алаа кылып турар.

Чангыс аай политхунер, Ленинчи пятницалар, айтырыгдар болгаш харыялар кезээлер... Партия, совет, ажыл-агый, профсоюз кадрларынын чурттагы чон мурунунга илеткелдерин болгаш информационаларны доктаамал кылыры бөгүн агитса-массалыг ажылдын чутууда тулун кезеэ болу берген. Ыччаарга ол дөргө дүрүм суугаар чутуу-дур. Ол чаагай чанчылды Владимир Ильич Ленинни болгаш оон дайынчы советниктеринин Совет өргө-чакырганын баштайгы чыдарында-ла хуралдарга болгаш митингилерге өндүрүлүг тодаргай сорулгаларга утланган, сорук кирикти чутуулары-биле үндөшкөн болгаш. Шөлдөргө, четтерге болгаш митингилерге дөшкөн болгаш оларга—када-даа чалбыштыг партияны сөс кижилерин күш-ажылы болгаш маалымдары чуртарга хайныктырып үндүрүп турган. Ындыг чыдыг сөс дайынчыларын хол-пугудун сойгалан, бергелерин болгаш таарыкта чок чоруктарынын ажин эртеринге дөштин салдарын чедирип турган.

«Хууда салдар чедирери болгаш хуралдарга илеткел кылыры политикка кедергей улуг ужуру-дуалыг. Олар чокка политиктиг ажыл-чорудула болдунмас...» Ленинчи ол бедал ажыл-агыйны, организаак болгаш политиктиг ажылдын сырый түдүш холбашканын дугайында, массанын политиктиг чыдышканын ууртукчуларын шуут киржалганын дугайында Ленинни идеялар сайыраак социализмин үндөшкөн-даа болуун оша чутууда ужуру-дуалыг хевээр артырышпаан. Ол бүгү чүдүлөр СЭКП-нин XIII, XIV болгаш XV съездлеринин, оон Топ Комитетинин документаарында, идеология айтырыгларынын талазы-биле ТК-нын доктааларында бүгү талазы илеттирген. СЭКП ТК-нын Чингине секретари, СССР-нин Дөдд Советинин Президиумунун Даргазы эл Л. И. Брежневтин Сибиринин болгаш Ыраккы Чөөн чүктүн районнарына чоралы үндөшкөн чоллар-биле ужуражышкынарын, бөсөдалары болгаш чутуулары ол идеяны боттанышканынын тодаргай чыккө болуу.

Удуртукчу кадрларынын масса-политиктиг ажылга киржал-

генин тодаргай организаак хевээр сөөлү чыдарынын практикасында ажылдап кылдырган. Партиянын чанында илеткелдер бөдүтү тургускан, оларны колдунда-ла комитеттерини бири секретарьлары баштап турар. Хей-хей республикаларда, крайларда, областарда информса-пропаганда бөлүктөр эки илепкени көргүзүп турар. Баттыжышкынарын, бүдүрүлгелерин ууртукчулары, министрлердинин база ведомстволарынын харысалгалыг ажылдакчылары күш-ажылы коллективтер мурунунга өтөтөр бөри, «ажыл-херекти ужуражышкынары» арттерири чанчыл болуп бар чыдар. Амгы үеде ол бүгү ажылдын шынарын, ажыктын бедилери, илеткелдерин болгаш бөсөдаларын илепкел уткашын, оларнын тодаргай улганышкынын улум ханыладарын оша ужуру-дуалыг бооп турар. Кол чүве массаны сонургалдын турар айтырыгларга олар тодаргай харынын алган турары өргөжөк чутула.

Партияны иштиги болгаш даштыкы политикааны ханы, тодаргай пропагандалары чер-черини яны-бүрү айтырыгларынга холбашкан информационал-биле немен, байыттыган турар ужурулуг. Бөдүнуң төрөн хоорайы, району, завод алы болдөзү бөгүн канчаар ажылдап, чурттап турары, амдырал хандыгызынын, улус өөрдилгенини, кадык камгалаанын көгүздөлгөнин байдалы болгаш перспективанын кызыгы — ол бүгү айтырыгларга кизи сонургалды болгаш. Ажыл-чорудулазы, амдырал хандыгызын, культура амдыралы, хей-нитинин корум-чурумун камгалаары-биле холбашкан кижилерини ындыг ужуражышкынарга чамык партия комитеттери хой-биле кириштирип турары черде эки.

Ындыг ужуражышкынарын характеринен хей чүдүлөр хамаарып: бир эвес ону ажык чок, төмөсө-батпас чутуаже шилтиги, а илеткелчи ишдерин өскөлөргө айтышкын бөри оралдакып туруп бээр болза, ол багай болур. Партияны, ажыл-агыйны удуртукчу бүрүзү чүгө информастарында, кижилерин өөрдилгенин аныкта, харин олардан болу шууртуг, илепкелчи өөренир, хунун чутула айтырыгларын эскет чокка арттирбей, шүгүмчүлөдү чөптү-биле хулаоп алыр ужурулуг дээрин Ленинчи чанчыл оларга хулаондирип турар. А ол болза масса-биле тодаргай, ажыл чутуаны кылыр, өзаринын сумелерин, шүгүмчүлөдөрүн кичээлгелди дыйнаар, айтырыгларын ажыл-херекти суу-биле харылаар, кичээлгелди алыр ужурулуг савалдарын шынгын барылааар, оларны амдыралга хажык чокка боттандыраар дөшө ол-дур. Кижилерин күш-ажылы болгаш хей-нитини илепкелчи өүздөлгө, политиктиг агитация-биле практикаанын сырый хол-башкы бажылаарына, ажыл-агый болгаш культура тургузушкунунуң сорулгаларын шиптирлөөрүнө ол бүгү кайы

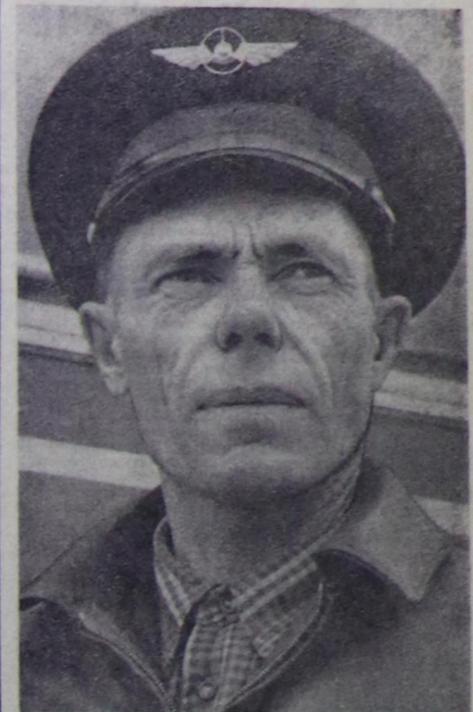
хире чаагай саалдары чедирип турарын Москваны, Ленинградтын база Россия Федерациянын, Украинаны, Белоруссиянын база өске-даа республикаларынын чамык областтарынын партия организаакларынын дуржулгалы көргүзүп турар.

Оон-биле чегелештер чер-черден кээп турар медөөлөрдө дыйра, ажылчы чоннарын мурунунга удуртукчу кадрларынын илеткелдер кылып, чүве чутуулаан бөриин чамык черлерде ам-даа тодаргай системалыг кылдыр организаактап шыдаваан. Чамык харысалгалыг ажылдакчылар «ажылдын тергини чай чогулга» азы «пропагандасти ажылга дуржулгалыг чептешинге» сылдаглааш, политиктиг ажылга бөзү киржиринден ойталаар таварыгалар база бар. Ол дөргө пропагандасти тергини база лекторларын херээ-дир дээр хөндөр бар. Ол—шынгын чангы-дыр! «Южурналикельдин» Орск комбинатынын директору В. А. Дурасов ындыг кижилерге харылаанышпаан, мынчаар бижээ: «Шуут-ла ажыл-агыйгы херектерге дүлдүе берген орап бүдүрүлгени удуртукчу турбас ужурулуг деп билер мен. Макрорайоннарга лекциялар кылган, чүве чутуулаан үеде, айтырыглар болгаш харыялар кезээлеринге кижини бөдөлөш, дыка-ла хей солун информационаларын алыр. Оларны «чүгө ары» бүдүрүлгени айтырыглар-дыр деп черле санап болбас. Бистин чорудуп турар бүгү ажыл-херекти кизи-биле, оон чаагай байдалы-биле бүрүн холбашкан болгай. Иччалгаш манаа чамык кылбас төлөдө, дөгүлдүрүн ишти перспективанын кичээлгелди сайгарып база хандыр меледер бижешпаан, кизи дугайында доктаамал салгып салып, ажылдап, чурттаар апаар. Даштагы хунуну сорулгалын бөгүн-де баш улур көрү ужурулуг».

Кандыг-ла система контролду негар. Масса-политиктиг ажылга удуртукчу кадрларын киржалгени ала-чайгаар-лаашкынче кирип болбасы база билдингир. Информастарынын болгаш илеткелдеринин болгаш политикформаторларын, политиктиг хей-нитини клубтар, айтырыглар болгаш харыялар кезээлери, аас журнвалары ышкын непереддиг хемчеглер организаакчыларынын илепкел бөстөлгөсини кеңешли бедилеринче партия комитеттери доктаамал кичээлгелди салыры чутула.

Бүгүдөгө билдингир чүдүлери чара бижээш, илеткелдер үндөшкөн номчуп катаптарында, хоовун шуугаанынарга кижилер мыак эвес. Чүгө партияны шынгын сөс, ажыл-херек-биле бадытаттылар амдыралчы бөдал өлөриин сагыш-сеткилге уттувурбас артар. Ол чалбыштыг сөс каза-лаа СЭКП-нин XXV съездинин шиптирлерин, өнтү беш чылдын даалгаларын күүсөлөр дөш демиселге чаа-чаа чедирин-кирирге кыйгырып турар!»

(«Правданың» мурунку чүүлү).

Чадаана АТБ-инин муракчы чоллаачы, коммунист күш-ажылдын шалымчы Виктор Сергеевич Сенеосов «хоорай автобузуна оң эки чоллаачы» деп ат дөшө чарытка киришкен, тилекчи болуп үнгөн. В. Сенеосов аай сымда планын оналдырып 120—125 хуудан кудулаттай турар. Чыдыг агаандан бээр ол 815 астр бензинни камнап алган. ЧУРУКТА: чарыштыг тилекчи Виктор Сергеевич Сенеосов. В. АМЫРНЫҢ фотоу.

ИЙИ КЫРГЫЛДА ПУНКТУЗУНДА

Барын-Хемчик районун «Шекпэр» болгаш «Хемчик» совхозтарынын малчынары республика Наадымнага күш-ажылы бөлөктөргө ужуражып дөш бедилек социализм хулаалгени алган ажылдап турар. Олар ам боттарынын ийни дүдүдү — хой кыргыздын чорудуп турар. «Шекпэр» совхозун Биче-Тейде, «Хемчик» совхозун Чодала-Шыраа-Булакта кыргызда пунктуларын эки дөшөн. Электрик ханчаларын четтири-биле дерип тургускан. Кыргызда илепкелчи мурунда кыргызчылар-биле хуралды эрттирип, оларга ажыл төлөсирин, социалистиг чарыштын негелделерин тодаргай тавыш-

тырган. Байы-лаа пунктуларда малчынарын хой кыргыздар графини пунктуга докур-нилар харысалгалыг кижилерин даңазаны бижээш, ай, хунун тодаргай айтып аскаан.

— Бо чылдыг бири чарымында күрүнге 15 тонна дүктү дужаар планын бис. Дүктү шынарыг, чидирг чокка кыргыз алыр дөш, бүгү-ле аргаларын ажылдап, кыргызчылар ортуунага тайылыр ажылын чорудуп турар бис. Пунктуга 42 кыргызчылар ажылдап турар, оларнын 24-ү хойну электрик хачы-биле кыргыз турар. Кыргыз дүктүн шынары эки, ажыл организаак чоруп турар—деп, Биче-Тейде хойку бригаданын бригадари, мыда кыргызда пунктузунун өргөлөкчизи Кан-оол Боржак чуталаан.

Бо пунктуга кыргызчыларын ажылдарына таарымча-рымг байлады тургуска. Лолап, плакаттар, көргүзгүлөр

четтири-биле астыган. Кыргызчылардан К. Боржак, С. Куулар, О. Хеймерек, Д. Куулар, М. Монгуш олар эки ажылдап, хун орманын 120—130 хуу күүсөдү, муракчыларын одурууда чоруп турарлар.

«Хемчик» совхоз бо чылын күрүнге 21 тонна дүктү дужаар. Ону күүсөдөр-биле соххоз 36 козан хойлу кыргыз. Хойну дүктүн кодурабейи турары-биле кыргыздагы ара-

«Роеводиром» каттыжышкынын дөшөр-бетон кылдыгар заводунда бөдөн продукция екландыг стрональщица Галина Сергеевна Кузнецовна чурун заводтун хундула самбырамында кирген. Хоочун азыланы Галина Сергеевна бөдүндү ажылдама кымына, төлөштин-биле коллективтиг хундукканы чаалап алган. Ол коммунист күш-ажылдын шалымчы деп аттып элдешкени. ЧУРУКТА: муракчы стрональщица Г. С. Кузнецова. В. АМЫРНЫҢ фотоу.

УДАВАС ДООСТУР

Улуг-Хем районда «Ак-Тур» совхозун Кызыл-Даг салбырынын ажыл-ишчилери Төрөөн чуртка эки шынарыг дүктү бээр дөш, хой кыргыздын шылышкын чорудуп турар. Бо совхоз 75 тонна «чымчак алдыны» күрүнге садар ужурулуг. А Кызыл-Даг салбыры 48 тонна хире дүктү дужаар. Анна нитизи-биле 43 козан хойну кыргыз.

Пунктуга ажылды организаактааны багай эвес. Тус-тос коданнарын чедиринин графини көскү черде аскаан. Кыргызчыларын социалистиг чарыжынын негелделерин ажылдап кылган. Хана солуну үндүрүп, улустуң хун бүрүзүндө канчаар ажылдаанын алаа бижип турар. Электрик 63 маалына тургуска. Кыргызда нитизи-биле 75 кизи хаара туттуган. Хол хачыны-биле кыргыз кижилерин база тускайлап тургуска. Бо хүннерге

ӨЙҮ КЕЛГЕН

Ол долдуу-биле күүсөдөр төлөдө, хой, хураган бүрү-аунден эки шынарыг дүктү кыргыз ужурулуг. Ыччалга-жон совхозтун чамык маалчынары хойдан элбег дүк алырыңа улуг-ла чүктүвейи турар. Калды-Бажында хойку бригаданын малчынары кыштанда чалакка май, харында ишкө айга чедир— хой кыргыздагы дооузатке чедир кошпей одурадында кыргыз хонун дүгү бөктүг, кирлиг, шынары куду бооп турар. Бригаданын малчынарынын чазан черлери—Харгаанын Арыг-Бажы, Кызыл-Төшөр, Кызыл-Харгааннарда хой дүгү элдере чыдып калган. Бо дүктү чыдып, арыгаан-аштап, екланды дужаарын малчынары-даа, бригадир-даа сымлаан. Маалчынарынын чааглар черлерин совхоз дирекцияны айтып берген турда-ла, олар ону барымдала-лайыг, боттарынын шыны алган черлеринге баары чалчыл болган. Ол черлерин бөк үлүштеринин хөндөш хойну дүгү бөктүг, күш-дөшкө куду бооп турар. Оон анында, малчынары хойну танып алыры-биле база чиптени дөш яны-бүрү өлүгү будуктар-биле

кайы-хаман чок демдөтөр чорутуп хой. Ол чорук дүктүн шынарын кудулаар деп чүве билдингир. Ындыг чыктер Кара-Тал, Чола бригадаларында база бар. Совхозтун зооветеринарыг амдыдакчыларын талазында бө чептештерин эдер дөш тодаргай ажылдарын кылбай турар. Хой кыргыздагы амгы үеде Торгалыг, Чаа-Суур пунктуларында чорудуп турар. Оларда шунту 86 хачымыг агрегаттарын тургуска. Бо хүннерде хачыларын чүгө чарык кел-

Көскү агитация

ДЭЭШТИН ЧЕДИП АЛЫР

Көскү агитация партияныг XXV съездинин салган сорулгаларын, ону беш чылдыг ошаалдарын чедиринин боттандырына совет илепкелдерин күш-ажылы болгаш политиктиг иденеини көдөрүшү улуг саалдары. Иччалгаш ону бөдөн идеяг, сорук кирикти утка-шынарыг, эстетика талазы-биле көргүзүп, ой-шанда чавыттыган турарына партия өгө организаакчынары чогуур кичээлгелди салып турар. Плакаттарга, стендлерге база хундула, көргүзүп сымбыраларына ажыл-агый, культура тургузушкунунуң талазы-биле чедиринин, сорулгаларын, социалистиг чарыштын чорун турарын болгаш түнөөлөрүн, мураманчыларын, күш-ажылды, Ада-чурттуг Улуг дайы, ышкыг хоочуннарынын үлөтөр-чөккөн болгаш өске-даа чуту-

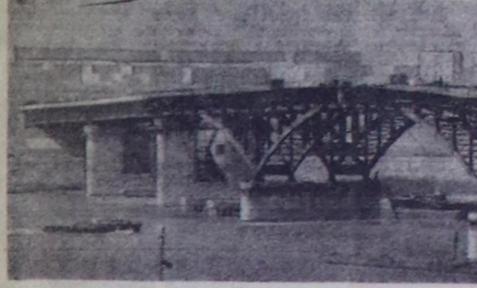
тик чарыштын тилекчилеринге тураскадып, совхозтун күш-ажылы алдар тутун көдөрбөй турар болгаш тилекчилерге көргүзүп сымбыралары кылдынышты. Малчынарын социалистиг хундукканын (ылаңгы чарык турар малчынарын) шилдиг рамаларга чарыштып бижээш, оларнын өттеринге азыр база көскү агитацияны бир хевээр болгай. Ында бо азыл баа доктаамал чорутуушканын келген.

Бар турган көскү агитацияны үенди негелдеште дүшүтүр чартып, плакаттарын, стендлерин солтаран партикомга чоотка чаа чутулашкан. Ам бо хүннерде плакат-

ИРТЫШТЫ КЕЖИР КӨВҮРҮГ

ОМСК Иртыш хемни кежир көвүрүгү сөөлүг кезеп туруунда салган. Көвүрүг хоорайыг Киров районуно Первомай, Совет районнары-биле харылаштырар, оон азында хоорай төвү-биле эртер машиналар сапы эвөөлөр. Көвүрүг

тудугжулары ону Октябрь байырдалында дужаарын хулаалгени. ЧУРУКТА: көвүрүгүнү нити хевери. В. ОВЧИННИКОВТУҢ фотоу, СЭКП-нын фотохрониказы.

Улуг-Хем районунуң совхозтары хой кыргыздагы 12 кыргызда пунктуларында чорудуп турар. Бо чутула азылга хунде ортума-биле 500-тен 600 чедир кизи кирип турар. Ажыл-агыйларын удуртукчулары, ында партия, комсомол организаакчылары, амчылчын комитеттери кыргызда пунктуларына көскү агитацияны экинчилер, оң дээштин чедип алыр дээш чамдын амчылдарын кылып чоруткан.

«КОНТОРАЛАН» ПЛАКАТТАР

жынын негелделерин, түнөөлөдөрүн, кизи бүрүзүңү хүнде кылган ажылынын көргүзүп, кыргыздагы ыксы хуусаага, чидирг чок эрттерини кийгырган лозуннарын, хойну элентирин хачы-биле кыргыздын аргаларын, дүктү шыны агылаарын көргүскөн плакаттарын көскү черде аскаан. Ыччалгаш бо пунктуларда кыргыздын шынары бежи, ында кижилер эрес-шудуру, деминг ажылдап турар. Оң-биле чегелештер районунуң чамдын ажыл-агыйла-

арында, ылаңгыя «Нуш-ажылың хостуу», «Ан-Тургу» совхозтарын кыргызда пунктуларында көскү агитация чептештирген. Бо черлерде азылаан лозуннарын үжүктөри көзүлбөстөн, пастери окуп, куураар берген. Кыргызчыларын көргүзүп сөөлүг катпаны 16-да бижээш, социалистиг чарыштын негелделерин чон. Агитхууустар үнөшпү турар. Дүн агылаар, пресстөр амчылчынар боттарынын амчыл төлөктерин билбес. Ол дугайында тайылыр ажылы чептеш чоруткан. Дүктү шыны агылаарын, хойну дүргөн кыргыздын көргүскөн планаттар чок. Ындыг өңүл планаттар районунуң хергеленчилер нитилелерин билеткелдер контролзында эңдерин чыдыра-ла, өларны ажылгазын турар. «Найрал» совхозтун теп кыргызда пунктуларына көргүзүп сымбыраларын, лозуннар, планаттар бар-даа болза, дээштин чептеш.

Бо бүгү чептештерден айтылган кыргызда пунктуларында кыргыздын шынары, И. КАНЗАЙ.

«БАЗА КАТАП УЖУРАШКЫЖЕ БАЙЫРЛЫГ, ТЫВА!»

Тываанын музыкара амьдралында утундурбаас чад. Рес. публиканын Композиторлар эвеледи тургустунган. Оон биле чергелештир калбак деп...

Эртнин дайындык уруктары, оо аар балыктары совет кижилерини салыш-сеткилдиген ам даа утундурбаас болгон...

«Орус тол», «Сеп», «Дурузалар», «Хөөкү койкуташ» деп ырлары-биле композитор Ян Френкель көркүктөр-биле байырлапшышаан...

КАНЧААР ЭРТТИРЗЕ ЭКИЛ?

«Шын» солунуң номчуучуларының кударттирине хамаарыштыр бижип турар материалдарын номчааш...

Кудадушин черге эзиртир арага ижин алгаш, кижилерге шорлуп, аалчыларны хүндүлөп көрбөс ийиң...

ТЕЛЕ-ВИДЕНИЕ. ИЮЛЬ 5-ТЕ БИРГИ ПРОГРАММА МОСКВАДАН. 10.00—«Уе». Информастыг программа...

Оорлар баш сугар чер тыппазын КАЙНААР БААРЫА ОЛАР

Биң-Хем районга 1950 чылга чедир оорлар чоруктар конут ховар турган. Бидим болза-даа хой, өшкү оорлаары бир бүдүн чыл дигинде ийи-үш хире болгудулар турган...

Советтардың болгаш кижилериниң холдуна бар мал-матаны оорлааш, районнар аразыга «хосна өттүрүп» чорур кижилер бистин боттарынысты...

Тыва АССР-ниң XIII спартакиадазының түңнелинге ийриштир чийк атлетика бистин республиканың бирги чери дээш маргылаа эртен аштынар...

СПОРТ * СПОРТ * СПОРТ УРУГЛАРЫҢ СПОРТ ШКОЛАЗЫ ШЫЛГАРААН

ӨӨРЕНИРИНЧЕ ЧАЛАП ТУР КОНКУРСТАН ДАШКААР

Өөкө хоорайларда дээди өөрелдиге черлериниң бирги курузунуа конкурстан дашкаар (үндөзин национал кижилерге) кирериниң экзаменнерин 1978 чылдын июль 10-дан эгелен Кызылдың педагогика институтунуа хүлээп алыр...

КИНО

ИЮЛЬ 5-ТЕ «НАЫРАЛ»: «Гайдуктуң ат-алды» 10.00, 11.50, 13.40, 15.30, 17.20, 19.10, 21.20 шактарда...

РЕДАКЦИЯНЫҢ АДРЕЗИ: ИНДЕКС 667000

Кызыл, Шетинки болгаш Кравченко кудумчузу, бажы № 3. ТЕЛЕФОННАРЫ: Редакторуну ораалчыларының 2-35-24, 2-31-75...

Чыгыш № 2137. СОЛУН НЕДЕЛЯДА 6. КАТАП УНЕР